

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

תמ"ש 14-01-43781-ג. (קטין) ואח' נ' ג. - מזונות

בפני כב' השופטת אלה מירז תאריך: 16.7.14

מבקש 1. י.ג.

2. א.ג. (קטינה)

ע"י ב"כ עו"ד דורית ענבר סברדליק

נגד

משיבה

א.ג.

ע"י ב"כ עו"ד רויטל לוי

החלטה

1. המבקש הגיש בקשה לחיוב המשיבה-האם, במזונות הקטינה כבת 12, הנמצאת במשמורתו, בסך של 1,200 ₪ לחודש. בהחלטה מיום 6.4.14 חויבה והמשיבה בהשתתפות בצרכים הלא הכרחיים שנמנו בבקשה וצוינו (בסעיף 9 להחלטה) עד לסך של 650 ₪ לחודש. המבקש חויב במלוא מזונותיה ומדורה של הקטינה. חלוקת ההוצאות החריגות נקבעו על בסיס הנחה **לפוטנציאל השתכרות דומה** של הצדדים.
2. **טענות הצדדים** - בדיון מיום 28.4.14, המבקש העלה שתי טענות: האחת - שההוצאות הלא הכרחיות מגיעות כדי 2,000 ₪ בחודש. והשנייה - שהאישה עובדת ובעלת הכנסה גבוהה ואילו הוא אינו עובד (סעיף 13 לפרו'). המשיבה הודיעה כי נותנת לקטינה דמי כיס בסך של 1,000 ₪ לחודש ולא תתנגד לתשלום חוגים על בסיס קבלות.
- לעניין כושר ההשתכרות** - המבקש דחה טענת המשיבה כי משתכרת 9,000 ₪ בחודש בלבד, וטען כי משתכרת בממוצע 17,600 ₪ נטו בחודש והציג תלושי שכר בנידון (עמ' 19 לפרו'). באשר להשתכרות המבקש, טענה המשיבה כי ידוע לה שיוצא לעבודה (עמ' 16 לפרו') ואין זה נכון כטענתו שאינו עובד.
3. הצדדים הגישו תצהירים ביום 15.5.14 וביום 25.5.14. תצהיר המבקש התמקד בצרכי הקטינה והוצאות חד פעמיות שהוציא עבורה. המשיבה בתצהירה מחתה על כך שהמבקש לא הגיש תצהיר הכנסות, בניגוד להחלטה

מיום 6.4.14. ציינה כי מצבה הכלכלי קשה ונמצאת ביתרת חובה של 35,000 ₪ ולא תוכל לתת לקטינה דמי כיס כבעבר.

4. בדיון מיום 10.7.14, המבקש טען כי אינו עובד וב12/13 הסתיימו דמי אבטלה, שקיבל ונאלץ לכלות למחייה את כל חסכוניותו. המשיבה אינה מעבירה לקטינה דמי כיס. המשיבה חזרה וציינה כי הכנסתה 9,000 ₪ כעובדת מדינה ומשלמת משכנתא בסך 3,000 ₪. כן ביצעה שיפוץ בסך 30,000 ₪ על מנת שהקטינה תוכל להתארח בביתה. מבקשת שההחלטה למזונות הקטינה מיום 6.4.14 תעמוד בתוקפה.

נקבע כי בקשת האב לחיוב האם במזונות הקטינה תישקל מחדש, ומכאן ההחלטה.

דיון

5. **המבקש הינו ההורה המשמורן.** לאם הסדרי ראייה עסהבת ללא לינה, בהתאם להמלצות העו"ס ולאחר שמיעת הקטינה. לטענת האב, האם אינה עומדת אף במעט השעות שנקבעו להסדרי הראייה ועוברים שבועות מבלי שתראה את הבת, כמו בעת שנסעה למספר ימים לאילת ולא ראתה את הבת מאז יום העצמאות. לפיכך רוב עול גידול הקטינה והוצאותיה נופל עליו. מבקש לחייב את המשיבה בהשתתפות בהוצאותיה השוטפות של הקטינה שהינן גבוהות, בסך של 1,200 ₪ לחודש.

המתווה המשפטי

6. חובת המזונות לקטינים בדין האישי, נקבעה בסעיף 3(א) לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959 :

"אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו...לפי הוראות הדין

האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה..."

באשר למזונות קטינים עד גיל 15, חובת האב במזונותיהם ההכרחיים, היא חובה אבסולוטית, כדי כיסוי צרכיהם ההכרחיים, ובמימון צרכים שהם מעבר לכך, חבים שני ההורים, מדין צדקה, ביחס ישיר להכנסותיהם, כאשר ידם משגת ובהיותם "אמידים".

ראה: ע"א 1375/93 **אביטבול נ' אביטבול**, פ"ד נ (1) 215.

במקרה דנן, מבקש האב לחייב את האם בתשלום בפועל של מזונות הקטינה שהינה כבת 12, בהתחשב בהכנסתה הגבוהה, מיעוט הזמן בו שוהה עם הקטינה, ואי השתתפותה בכלל בהוצאותיה ונוכח הקושי שלו לעמוד בכל ההוצאות במצב שאינו עובד מאז שפוטר מעבודתו והסתיימו תשלומי דמי

האבטלה שקיבל. למעשה מבקש להטיל חיוב שוויוני על האם במזונות הקטינה. נבדוק באם ניתן הדבר ובאילו נסיבות.

חיוב שוויוני של ההורים במזונות קטינה

7. חיוב שוויוני במזונות הקטינה יכול ויעשה באחת משלוש הדרכים:

א. בהתאם לסעיף 3א לחוק תיקון דיני המשפחה (מזונות)- דרך שנדחתה משפטית בנסיבות מקרה זה, כמצוין בהרחבה בהחלטה שניתנה ביום 6.4.14.

ראה גם: בע"מ 86791/97 נ. י. נ. א. תק- מח 2004 (1) 1867; תמ"ש (י-ס) 1886/04 א' ל' נ' פ' ל' (8.8.06).

ב. חיוב ע"י צמצום רכיבי המזונות ההכרחיים והגדלת רכיב ההוצאות הלא הכרחיות, שנקבעים כמזונות מדין צדקה, בהם חייבים שני ההורים באופן יחסי להכנסותיהם- דרך שלא צלחה במקרה זה מעשית, בשל הודאת המבקש כי אין די צרכים לא הכרחיים והוצאותיו השוטפות גדולות.

ג. הדרך השלישית המוכרת בפסיקה, הינה החלת חיוב על האם **מכח דיני**

היושר במשפט העברי ומכח עקרון

השוויון. נבדוק דרך זאת בהתאם לחוק ולפסיקה.

חיוב שוויוני במזונות מכח דיני היושר במשפט העברי ועקרון השוויון.

8. פסק הדין המחיל את דיני היושר במשפט העברי, בתחום דיני המזונות, הוא פסק דינה של כב' השופטת בן עמי מבימ"ש המחוזי בירושלים, במסגרת ע"מ 367/02 שאושרר בבע"מ 5750/03 והמכונה "**פס"ד אוחנה**". בפס"ד אוחנה נקבע, כי הדרך הראויה, **במקרים חריגים**, בהם דיני המזונות המסורתיים, אינם נותנים מענה ראוי, הינה החלת דיני היושר במשפט העברי, המצויים ברמה נורמטיבית גבוהה יותר, מדיני המזונות ויש בהם כדי להוות מכשיר, לתיקון העיוותים הנוצרים בהחלת דיני המזונות. כדברי כב' השופטת בו עמי:

"מקורם של דיני היושר במשפט העברי בהוראת "ועשית הישר והטוב (דברים ו' י"ח) וכן "תעשה הטוב והישר" (דברים י"ב, כ"ה). לעניין דיני היושר במשפט העברי, נאמר בספרו של השופט זילברג "כך דרכו של תלמוד", עמ' 58:

"דיני היושר של המשפט העברי אינם חופפים לדיני היושר של המשפט האנגלי, אולם יונקים ממקור אחד, מן הצורך להקוות חודו של דין, וליצור בציודו תהליך שימתיק או יקציע את הזיזים

**והבליטות שבו... המשפט הוא דבר השווה לכל נפש , אך אינו הולם
בדיוק נמרץ את רישומי אבריו של הפרט. היושר מווסת ומישר את
ההדורים של החוק..."**

גם פרופ' אריאל רוזן-צבי במאמרו "על כוח המשפט ועוצמתו מול מגבלותיו
וגבולותיו" (עיוני משפט י"ז 5,13), סבר כי ניתן לאמץ דיני היושר במשפט
העברי במקרים הראויים :

**"באמצעות ערך היסוד של "ועשית הישר והטוב" ניתן במסגרת
המשפט העברי, למלא לקונות במשפט, ניתן לפרש את הכתובים ע"י
השלטת ערך היסוד האמור עליהם, וניתן להטיל חובות
אינדיווידואליות החורגות משורת הדין, אך הופכות עם הזמן חלק
בלתי נפרד ממנו."**

בדרך של שילוב בין "צמצום הצרכים ההכרחיים" ואימוץ הדרך של דיני
היושר של המשפט העברי הלך ביהמ"ש למשפחה במספר פסקי דין :

ראה : תמ"ש (ת"א) 82010/96 סער נ' חפר (כב' השופט גייפמן)

והשווה עמ"ש (ת"א) 44/96 פלד נ' פלד (פורסם בנבו)

רעיון אחר שיכול שיש בו כדי לפלס הדרך לביהמ"ש במקרים חריגים, בהם
הדין האישי אינו נותן מענה ראוי, מובא במאמרו של פרופ' מ. קורנילדי
"היש ליישם את עקרון השוויון בדיני הורים וילדים?". (קריית המשפט,

שנתון הקריה האקדמית, כרך ב', עמ' 131)

רואים אנו כי הצורך באיזונים הראויים והשאיפה לשוויון בזכויות

והחובות, בתוך התא המשפחתי, יכולים

למצוא אפיקיהם הן מתוך הדין העברי והן דרכו.

עקרון השוויון במזונות

9. חוסר השוויון בין האם לאב, בסיפוק הצרכים ההכרחיים, של הקטינים מקורו
כנראה במציאות שאפיינה את התא המשפחתי בעבר , בו האב היה עובד מחוץ
לבית והיה המפרנס הבלעדי, או כמעט בלעדי בבית והאם עבדה בבית וטיפלה
בילדים ובמרבית המקרים הייתה חסרת הכנסה.

ראה : י' בזק "חובת האם להשתתף במזונות ילדיה על פי הדין העברי"
הפרקליט לב, 357, 360 .

"מאחר שברוב המקרים היה הבעל היחיד במשפחה שמסוגל היה

לעבוד ולהרוויח לפרנסת המשפחה,

לא נתעורר שום צורך לחייב את האישה בתשלום מזונות".

מצב זה השתנה בשנים האחרונות ובמציאות הנוכחית מרבית הנשים עובדות מחוץ לבית, חלקן הופכות להיות מפרנסות שוות לבעל, או אף המפרנסות העיקריות, במקרים בהם הבעל מובטל, או מחוסר עבודה, מכל סיבה שהיא. לפיכך במקרים אלה יישום פשטני ופורמאלי של החוק והדין העברי, יגרום לעוול ולפגיעה בעקרון השוויון המהותי ולחוסר צדק. לפיכך נעשים בפסיקה נסיונות רבים להביא לחלוקה יותר שוויונית של נטל המזונות על שני ההורים. חיוב בפועל של האם במזונות קטינים, נעשה במסגרת תמ"ש (פ"ת) 10968-06-10 ד' נ' ד' ע"י כב' השופטת יוכבד גרינוולד-רנד. בפסק הדין מובא מאמרו של פרופ' מיכאל קוריאנאלדי "מגמות חדשות בדיני משפחה: יישום עיקרון השוויון בין הורים וילדים" המצטט את י"צ גילת, המפנה לדעת הרב שאול ישראלי, הטוען כי:

" החלוקה השוויונית מדין צדקה בין האב והאם ביחס למזונות קטינים, תקפה מבחינת ההלכה מאחר שהינה פרי אומד דעתן של רובן המוחלט של הנשים בימינו, המנהלות אורח חיים עצמאי לחלוטין...ומשתכרות בפני עצמן אף יותר מבעליהן... משום כך צודק ונכון להמשך אחר אומד דעתן ולחייבן בהזנת ילדיהן הקטינים לפי אמידותן. לא זו בלבד, אלא דומה שחוק אזרחי זה, משפיע על הדין הדתי, לסטות מדרכו הישנה, ולחייב בשווה, ולו רק מטעם צדקה, גם את האם..."

לאחרונה נקבע בפסיקה כי עיקרון השוויון חלחל לתא המשפחתי גם בהיבטים נוספים.

ראה: תמ"ש 34681/06/10 (פורסם בבנו) בו נקבע:

"אין ספק כי ניתן וצריך לקרוא את הדין העברי בראיה התואמת את התמורות הכלכליות והחברתיות שחלו בתא המסורתי. ניתן לפרש את הדין הדתי מבלי לפגוע בשלמותו. הפרשנות הראויה...ככל שהפער בין ההכנסות גדול יותר לטובת האב, ימנע בימ"ש מלצמצם את חובתו המוחלטת. במצב שבו מעמדו הכלכלי של האב דומה למעמדה הכלכלי של האם. יצומצם חיובו בגין הצרכים ההכרחיים וזאת אף על דרך החלת כללי היושר ובאופן שהשוויון המהותי ישמר וישקף את טובת הקטין."

השוויון בין ההורים - בא לידי ביטוי גם בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות תשכ"ב-1962 (להלן: חוק הכשרות המשפטית), המטיל חובות זהות לשני ההורים, כולל הדאגה לצורכי הקטין.

כמצוין בסעיף 15 לחוק:

”אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם.....”

גם סעיף 17 לחוק הכשרות והמשפטית קובע: **”באפוטרופסותם לקטין חייבים ההורים לנהוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות הענין”**

לפיכך, כל עוד הורה, הוא האפוטרופוס הטבעי של ילדו, חלה עליו החובה הקבועה בסעיפים 15 ו-17 לחוק הכשרות המשפטית לדאוג לצרכי הקטין, כאשר צרכים אלה כוללים את המזונות. החובה אינה מוסרית בלבד אלא משפטית.

לפיכך ומכל הנימוקים שצוינו ובמסגרת החובה ההורית ותוך החלת עקרון השוויון ודיני היושר בדין העברי ובנסיבות המיוחדות של תיק זה, מצאתי לנכון להיעתר לבקשה ולהשית על האם חיוב במזונות הקטינה. השאלה שנתרה לדיון הינה גובה החיוב שיוטל על האם.

מהכלל לפרט

10. בתיק זה יש לקחת בחשבון את הנסיבות המיוחדות כדלקמן:
- א. הקטינה נמצאת במשמורת האב, הדואג למרבית צרכיה אם לא כולם. מרבית הזמן נמצאת עם האב ונפגשת עם האם למספר שעות, ללא לינה. לטענת האב תקופות רבות האם אינה נפגשת כלל עם הקטינה.
  - ב. האם משתכרת בכבוד. לשיטתה הכנסתה 9,000 ₪ נטו ולטענת המבקש מגיעה לסך של מעל 17,000 ₪. מתלושי השכר עולה כי גובה שכרה של האם קרוב יותר לטענת האב והדברים יתבררו בהוכחות.
  - ג. המבקש פוטר מעבודתו לפני כשנה. עד לחודש 12/13 קיבל דמיאבטלה בסך של 6,300 ₪. מינואר אינו עובד, הגם שהינו בר פוטנציאל השתכרות לפחות כמו בעבר. למעשה לטענתו אין לו כל הכנסות ומתקיים מחסכונותיו. בעבר השתכרותו היתה לטענתו בסביבות ה-7,000 ₪ לחודש.

ד. המשיבה מתגוררת בבית הצדדים והוצאותיה הינם רק על עצמה. בנסיבות המיוחדות כמצוין, מן הראוי לחייב המשיבה בהשתתפות במזונות הקטינה. ברי כי במקרה דנן הקטינה חיה ברמת חיים מינימאלית (וראה הקושי לאסוף קבלות בגין הצרכים הלא הכרחיים). בתי המשפט אמדו את

הצרכים ההכרחיים של קטינה בסך של 1,300 ₪ לחודש. בנסיבות כמצוין ותוך התחשבות בפוטנציאל ההכנסה של המבקש, כשם שהיה בעבר מצאתי לנכון לחייב את המשיבה בסך של 950 ₪ לחודש. המדובר בסכום נמוך ביחס לשכרה ויהיה בו כדי לסייע למבקש בכלכלת הקטינה ויוקדש לטובתה. יודגש כי החיוב יבוא במקום החיוב שנקבע בהחלטה מיום 6.4.14.

לסיכום

11. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים, הכנסותיהם והעובדה שהכנסת האם, בשלב זה, גבוהה מהכנסת האב, שכיום אינו עובד, ומתגוררת בדירה המשותפת של הצדדים, ומרבית עול גידול הקטינה נופל על האב ובנסיבות החריגות המסתמנות בתיק זה ומתוך החלטת עקרון השוויון ודיני היושר בדין העברי הנני קובעת כדלקמן:

א. המשיבה תשלם למבקש כהשתתפות בהוצאות הקטינה, סך של 950 ₪ לחודש מיום 1.7.14.

ב. בנוסף יישאו הצדדים בחלקים שווים במחצית הוצאות הבריאות, שאינן מכוסות ע"י סל הבריאות ובמחצית הוצאות החינוך של הקטינה. (בניכוי סל תרבות המתקבל בתחילת כל שנה מהמל"ל)

ג. המזונות ישולמו מידי חודש עד ה-10 לכל חודש ויהיו צמודים למדד המחירים לצרכן. ההצמדה אחת ל-3 חודשים. מדד הבסיס הינו המדד שנקבע ביום 15.6.14.

ד. קצבת הילדים מהמל"ל תשולם למבקש.

12. הצדדים יגישו יחד עם תצהיריהם לקראת דיון ההוכחות, 12 תלושי שכר אחרונים בהם עבדו.

13. קבוע לדיון הוכחות ליום 4.2.15.

14. המזכירות תמציא ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, י"ח תמוז תשע"ד, 16 יולי 2014, בהעדר הצדדים.